

4. Закон України «Про аудиторську діяльність» від 22.04.1993 р. №3125-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>.
5. Терещенко О. О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: Навч. посібник / О. О. Терещенко. – К.: КНЕУ, 2004 – 412 с.
6. Боронос В. Г. Управління фінансовою санацією підприємств: підручник / В. Г. Боронос, І. Й. Плікус. – Суми: Сумський державний університет, 2014. – 457 с.
7. Москаль Н. В. Проведення санаційного аудиту за міжнародними стандартами контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг / Н. В. Москаль // Інвестиції: практика та досвід. – 2015. – № 16. – С. 58-61.

Редколіс В. В.

ст.гр. ОДСм – 11

Науковий керівник: Жукевич С.М., к.е.н., доцент,
кафедра обліку в державному секторі економіки та сфері послуг,
Тернопільський національний економічний університет,
м. Тернопіль, Україна

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Побудова сучасної, стійкої, відкритої та конкурентоздатної у світовому масштабі економіки, забезпечення добробуту громадян і економічного зростання в країні вимагають якнайшвидшого подолання фінансово-економічної кризи. Важливу роль у вирішенні вищезазначених завдань відіграє належне виконання освітніми закладами України своїх функцій: підвищення якісного рівня організації навчально-наукової діяльності, забезпечення професійної конкурентоздатності випускників як на вітчизняному ринку праці, так і за кордоном.

Дослідженнями аспектів діяльності бюджетних установ України (в тому числі освітніх закладів), особливостей обліку й аналізу результатів їхньої діяльності займалося багато науковців, зокрема: Т. Боголіб, П. Германчук, Л. Гуцайлюк, М. Згуровський, Л. Кіндрацька, С. Левицька, М. Матвіїв, С. Свірко. Питаннями аналізу та оцінки фінансової стійкості загалом, в державному секторі зокрема займаються розглянуто у роботах російських вчених: О. Арзякової, А. Беякова, Н. Кельчевської, Е. Князева, Т. Личагіної, О. Пахомової, Е. Попова, Д. Пузанкова. організаційно-фінансових Серед тих досліджень, де безпосередньо розглядаються методичні підходи аналізу та оцінки фінансової стійкості загалом, а в державному секторі зокрема можна виокремити роботи Я. Базилінської, М.Білик, В.Ковальова, А.Поддєрьогіна.

В сучасних умовах розвитку національної економіки України перед сферою вищої освіти уряд ставить досить високі вимоги: постійне підвищення якісного рівня професійної підготовки майбутніх фахівців; забезпечення в країні відтворення та розвиток її інтелектуального потенціалу, а в кінцевому результаті – гарантування належного місця у світовій спільноті, що можливе лише за умов визнання вищої освіти як пріоритетної галузі, з своєчасним та повним обсягом фінансового забезпечення. Саме тому вони повинні готувати кадри з таким розрахунком, щоб молоді фахівці після закінчення навчального закладу мали можливість успішно працевлаштуватися, застосувавши свої теоретичні знання та здобуті навички на практиці. Проте, якісне виконання вищезазначених вимог неможливе за низького рівня їхньої фінансової стійкості, яка є основною умовою забезпечення здатності освітніх

закладів України зберігати заданий режим функціонування за найважливішими фінансово-економічними показниками, ефективно адаптуючись до змін, викликаних дією ендогенних та екзогенних факторів. Крім того, міжнародні інтеграційні процеси створюють нові умови функціонування, забезпечують нове незвичне зовнішнє середовище, до якого постійно необхідно підлаштовуватися. У сучасних ринкових умовах якість і швидкість такої адаптації суттєво впливає на фінансову стійкість навчального закладу.

Зважаючи, що у своїй діяльності заклади освіти поєднують особливості бюджетних установ та підприємницької діяльності, розглянемо економічний зміст фінансової стійкості (ФС) та фактори впливу на неї для суб'єктів господарювання (СГ) в розрізі непідприємницької та підприємницької діяльності, які є відмінними (табл. 1).

Таблиця 1

Особливості ФС для СГ в розрізі непідприємницької та підприємницької діяльності

Особливості	Суб'єкти непідприємницької діяльності	Суб'єкти підприємницької діяльності
Економічний зміст (сутність) ФС	Ефективність використання асигнувань з ДБ та/або МБ і власних надходжень на основі забезпечення раціональності та цільового використання за умови оперативного та повного фінансового забезпечення видатків (витрат) з метою реалізації статутних завдань: підвищення конкурентоспроможності на національному та міжнародному ринках, мінімізації ризиків, які можуть виникати під дією ендогенних та екзогенних факторів.	Ефективність господарської діяльності, яка характеризується спроможністю забезпечити функціонування за рахунок власних коштів (прибутку), не допускати невиправданої кредиторської та дебіторської заборгованостей, оптимізувати структуру капіталу, мінімізувати витрати та максимізувати прибутки з метою розширення виробничо-торгівельної діяльності за умов нейтралізації негативного впливу ендогенних і екзогенних факторів
Вплив забезпечення ФС на реалізацію статутних завдань	Своєчасне надання якісних послуг, що користуються попитом; міцні позиції на ринку освітніх послуг; достатній рівень матеріально-технічної бази; інноваційна політика діяльності; налагоджені взаємозв'язки з різними контрагентами; фінансове забезпечення навчального, наукового та виховного процесу на основі своєчасних та в повному обсязі асигнувань із ДБ та/або МБ, пошук стабільних джерел самофінансування на основі фандрайзingu тощо.	Виробництво продукції та надання послуг, які мають попит; високий рівень матеріально-технічної бази, застосування новітніх та інноваційних технологій; завоювання нових та прибуткових сегментів ринку збуту; економічні зв'язків з контрагентами; ефективна рекламна діяльність; висококваліфікований персонал; мінімізація фінансових ризиків; можливість отримання надприбутків та інше.

Аналізуючи дефініції поняття «фінансова стійкість» для різних СГ в умовах ринкової економіки, доцільно зазначити, що однозначності та чіткості у формулюванні цього економічного поняття теж немає [2-4]. В основному більшість вчених в частині досліджень діяльності бюджетних установ [1; 6] акцентують увагу на таких ознаках ФС: перевищенні доходів над видатками; мінімізації фінансового ризику, пов'язаного зі структурою джерел формування капіталу; високій частці власного капіталу у його загальній сумі; виконанні всіх зобов'язань у зазначений термін; стабільності надходжень коштів ЗФ та СФ; незалежності від зовнішніх залучених джерел фінансових ресурсів; гарантії постійної платоспроможності та кредитоспроможності; можливості в окремих випадках вільного маневрування коштами СФ; забезпеченні безперервного процесу діяльності та акумулюванні коштів на розширення, оновлення та розвиток шляхом їх ефективного використання; недопущенні невиправданої дебіторської та кредиторської заборгованості; ефективному залученні джерел власних надходжень; адаптації до змін у зовнішньому оточенні та внутрішньому середовищі; стабільному покритті передбачених кошторисом видатків; використанні коефіцієнтів для

оцінки ФС на основі аналізу джерел коштів, розміру власних коштів відносно залучених та інше.

Вищезазначені аспекти розкривають особливості фінансової стійкості освітнього закладу та формування її обліково-аналітичного забезпечення.

Що ж до сутності цього поняття в контексті специфіки діяльності закладів освіти, то, фінансова стійкість – це такий стан фінансових ресурсів, що забезпечує виконання навчальними закладами завдань якісної організації навчально-наукової діяльності та формування професійної конкурентоздатності випускників на основі повного та своєчасного фінансового забезпечення цільовими коштами попередньо затверджених видатків (витрат) [2]. При цьому отримання запланованих цільових фінансових ресурсів (бюджетних коштів за загальним фондом, бюджетних коштів за спеціальним фондом) є основою результативної господарської діяльності (в тому числі виконання цільових бюджетних програм).

Проте, крім особливостей оптимізації джерел фінансового забезпечення діяльності навчальних закладів, значний вплив на їхню фінансову стійкість чинять такі фактори, як: якість наданих послуг, соціально-економічна політика держави, стан національної та міжнародної економік, інвестиційний клімат, демографічна ситуація, кадрова, облікова та інноваційна політики, піар-технології та бренд-менеджмент [3].

Щодо рівня фінансової стійкості, то в короткостроковому періоді він характеризується терміном погашення заборгованості за поточними зобов'язаннями, оперативністю реагування на зміну екзогенних та ендогенних факторів функціонування і здатністю фінансово забезпечувати нові програми. У довгостроковому аспекті рівень ФС визначає конкурентоспроможність закладу, тому зростання коштів спеціального фонду в результаті конкурентних переваг (місце розташування, його бренд на ринку освітніх послуг, зумовлений якістю навчання, рівнем працевлаштування студентів, матеріально-технічною базою, новими технологіями навчання, можливістю стажування за кордоном, змістовним дозвіллям студентів, духовним та патріотичним виховання високоінтелектуальної еліти для забезпечення економічного зростання країни в умовах сталого розвитку тощо) збільшує власні засоби, підвищує платоспроможність, фінансову маневреність [4].

Щодо видів фінансової стійкості, то їх, можна поділити на: зовнішню, яка характеризується сталістю фінансового середовища, що досягається управлінням ззовні (відповідним макроекономічним регулюванням ринкової економіки, політичним кліматом тощо); внутрішню, яка відображає такий стан трудового, матеріального та фінансового потенціалу закладу, що забезпечує якісне виконання статутних завдань. В основу досягнення внутрішньої стійкості покладено своєчасне й гнучке управління екзогенними і ендогенними факторами їхньої діяльності [5].

Також необхідно зазначити, що крім зазначених видів ФС, розрізняють такі поняття, як: «поточна» та «перспективна» ФС. Поточна (статична) ФС – це ситуативна характеристика на момент проведення аналізу їхньої діяльності за визначений період часу. В той же час перспективна (динамічна) ФС є ймовірністю того, що фінансовий потенціал впродовж конкретного періоду часу буде відповідати необхідним критеріям, тобто навчального закладу будуть фінансово стійкими.

Необхідно звернути увагу і на «успадковану» ФС – результат наявності певного запасу стійкості, що захищає їх від випадковостей і різких змін дестабілізуючих факторів [6] (бренд, якість освітніх послуг, висококваліфіковані кадри, які за умов демографічної кризи дають можливість забезпечити ліцензійний набір студентів і отримати належне фінансове забезпечення з державного та/або місцевого бюджетів).

Таким чином, фінансова стійкість освітніх закладів є поняттям комплексним і визначається як стан фінансових ресурсів, що забезпечує виконання навчальним закладом завдань якісної організації навчально-наукової діяльності та формування професійної конкурентоздатності випускників на основі повного та своєчасного фінансового

забезпечення цільовими коштами попередньо затверджених видатків (витрат). При цьому отримання запланованих цільових фінансових ресурсів (бюджетних коштів за загальним фондом, бюджетних коштів за спеціальним фондом) є основою результативної господарської діяльності (в тому числі виконання цільових бюджетних програм).

Список використаних джерел

1. Боголіб, Т. М. Ринкова модель ВНЗ : [монографія] / Т. М. Боголіб. – К. : Міленіум, 2007. – 264 с.
2. Бурденюк, Т.Г., Свірський, В.С. Теоретичні засади фінансового механізму / Економічний аналіз: збірник наукових праць. – Тернопіль. – «Економічна думка». – 2012. – С.201-206
3. Бурденюк, Т.Г. Експертна діагностика зовнішнього середовища установ державного сектору економіки / Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні: матеріали III міжнар. наук.-прак. конф. – Тернопіль: ТНЕУ, 2014. – с. 142-144
4. Жукевич С.М. Фінансовий аналіз в управлінській інформаційній системі: суть, значення, основні напрями здійснення / Облік, економіка, менеджмент: наукові нотатки / Міжнародний збірник наукових праць. Випуск 4. – Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2014. – С. 127-134.
5. Лучко, М. Р., Жукевич, С. М., Фаріон, А. І. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. – Тернопіль: ТНЕУ, 2016 – 450 с
6. Сафонова, В. Є. Економічна стійкість вищого навчального закладу як чинник підвищення його конкурентоспроможності / В. Є. Сафонова // Вісник економічної науки України. – 2010. – № 2. – С. 133–137.

Ромашко О. М.

к.е.н, доцент кафедри обліку та оподаткування

Закревська О. Ю.,

аспірантка кафедри обліку та оподаткування

Київський національний торговельно-економічний університет,
м. Київ, Україна

АНАЛІТИЧНІ ПРОЦЕДУРИ ПРИ ПРОВЕДЕННІ КОНТРОЛЮ ПОТОЧНОЇ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Важливою складовою фінансово-економічної діяльності суб'єкта господарювання є розрахунки з його контрагентами, серед яких значна частина належить розрахункам з дебіторами. Основу процесу забезпечення безперервної діяльності підприємств складають грошові потоки, що підтверджують сплату коштів як дебіторами, так відповідно і перерахування коштів кредиторам підприємства. І в разі недотримання термінів платежів відбувається зниження ділової активності, скорочення ресурсів підприємства та має негативний вплив на покупну спроможність підприємства.

Сучасний етап формування ринкових відносин відзначається диверсифікованістю практично всіх галузей економіки, високою невизначеністю та зростаючою динамікою постійних змін у зовнішньому оточенні суб'єктів господарювання. Під впливом посилення конкурентних відносин, стрімкого розвитку і застосування більш сучасних технологій, комп'ютерних інформаційних систем та інших зовнішніх і внутрішніх факторів суб'єкти господарювання перетворюються у більш складні господарюючі економічні системи. За таких умов для забезпечення стабільного становища підприємства необхідно постійно